

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 12 czerwca 2014 r.*

Odesłanie prejudycjalne — Swoboda świadczenia usług — Artykuł 56 TFUE — Gry losowe — Uregulowanie przewidujące zakazy dotyczące gier losowych w Internecie, których nie stosowano w określonym czasie w jednej jednostce federalnej państwa członkowskiego — Spójność — Proporcjonalność

W sprawie C-156/13

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Bundesgerichtshof (Niemcy) postanowieniem z dnia 24 stycznia 2013 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 marca 2013 r., w postępowaniu:

Digibet Ltd,

Gert Albers

przeciwko

Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: M. Ilešič, prezes izby, C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (sprawozdawca) i E. Jarašiūnas, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 kwietnia 2014 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu Digibet Ltd oraz G. Albersa przez R. Reicherta, U. Karpensteina, Rechtsanwälte, oraz przez R.A. Jacchia, avvocato,
- w imieniu Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG przez M. Heckera, M. Ruttiga oraz M. Pagenkopfa, Rechtsanwälte,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzega oraz J. Möllera, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu belgijskiego przez L. Van den Broeck, M. Jacobs, C. Pochet, działające w charakterze pełnomocników, oraz przez R. Verbekego, advocaat,
- w imieniu rządu maltańskiego przez A. Buhagiar, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu portugalskiego przez L. Ineza Fernandes, P. de Souse Inês oraz A. Silve Coelho, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez F.W. Bulsta, I.V. Rogalskiego oraz H. Tserepa-Lacombe, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 56 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu między Digibet Ltd (zwaną dalej „spółką Digibet”) i G. Albersem a Westdeutsche Lotterie GmbH & Co. OHG (zwaną dalej „spółką Westdeutsche Lotterie”) w kwestii zakazu dotyczącego oferowania gier losowych w Internecie przez spółkę Digibet.

Niemieckie ramy prawne

- 3 Zgodnie z art. 70 i 72 niemieckiej ustawy zasadniczej przepisy w dziedzinie gier losowych należą do kompetencji krajów związkowych.
- 4 W konsekwencji szesnaście krajów związkowych w 2008 r. przyjęło Glücksspielstaatsvertrag (traktat państwowy w sprawie gier losowych, zwany dalej „GlüStV 2008”), mocą postanowień którego określiły one wspólne zasady w tej dziedzinie. Traktat ten przewidywał, że zawarte w nim zasady podlegały stosowaniu w okresie czterech lat, począwszy od dnia 1 stycznia 2008 r., określając tym samym datę swojego wygaśnięcia w dniu 31 grudnia 2011 r.
- 5 W 2012 r. Glücksspieländerungsstaatsvertrag (traktat zmieniający w sprawie gier losowych, zwany dalej „GlüStV 2012”), który wszedł w życie w dniu 1 lipca 2012 r., stanowił kontynuację GlüStV 2008. Traktat ten został pierwotnie ratyfikowany przez wszystkie kraje związkowe oprócz kraju związkowego Szlezwik-Holsztyn.
- 6 W dniu 20 października 2011 r. kraj związkowy Szlezwik-Holsztyn przyjął bowiem Gesetz zur Neuordnung des Glücksspiels (ustawę w sprawie nowej organizacji gier losowych, GVOBl. Sch.-H, s. 280, zwaną dalej „GlSpielG SH”), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2012 r., w celu liberalizacji przepisów w dziedzinie gier losowych.
- 7 Inaczej niż miało to miejsce w przypadku § 5 ust. 3 GlüStV 2008, § 26 GlSpielG SH zezwala zasadniczo na reklamę publicznych gier losowych w telewizji oraz w Internecie.
- 8 Na podstawie GlSpielG SH organizacja publicznych gier losowych w Internecie oraz pośrednictwo w nich nie są zakazane. O ile organizacja publicznych gier losowych i pośrednictwo w nich wymagają co prawda nadal zezwolenia właściwego organu kraju związkowego, o tyle należy jednak udzielić

zezwolenia na dystrybucję publicznych zakładów każdemu obywatelowi Unii Europejskiej oraz każdej osobie prawnej z Unii Europejskiej, gdy spełnią oni określone obiektywne przesłanki, od których uzależnione jest udzielenie zezwolenia.

- 9 Na całym pozostałym obszarze federacji zgodnie z § 4 ust. 4 i z § 5 ust. 3 zdanie pierwsze GlüStV 2012 obowiązuje tymczasem zakaz organizacji publicznych gier losowych w Internecie i pośredniczenia w takiej działalności, jak również zakaz reklamy publicznych gier losowych w telewizji, Internecie oraz za pomocą urządzeń telekomunikacyjnych. Zgodnie bowiem z tą ustawą zezwolenia można udzielić jedynie wyjątkowo, po spełnieniu określonych przesłanek, dla loterii i zakładów sportowych na wykorzystanie Internetu do tych celów, aby stworzyć odpowiednią alternatywę dla oferty nielegalnych gier losowych oraz aby zapobiec ich rozwojowi i rozprzestrzenianiu się.
- 10 Obowiązujące w kraju związkowym Szlezwik-Holsztyn łagodniejsze uregulowanie w dziedzinie gier losowych utraciło moc w dniu 9 lutego 2013 r., kiedy ten kraj związkowy przystąpił do GlüStV 2012, ponieważ wspólne postanowienia traktatu zastąpiły odpowiednie przepisy GlSpielG SH. Niemniej jednak kraj związkowy Szlezwik-Holsztyn pod rządami GlSpielG SH wydał podmiotom szereg zezwoleń w celu oferowania gier losowych w Internecie; zezwolenia te były ważne w okresie przejściowym, nawet po uchyleniu mocy prawnej GlSpielG SH.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 11 Spółka Westdeutsche Lotterie jest państwową spółką kraju związkowego Nadrenia Północna-Westfalia. Spółka Digibet ma siedzibę w Gibraltarze i na stronie internetowej „digibet.com” oferuje w języku niemieckim gry losowe oraz zakłady sportowe ze stawkami pieniężnymi. Posiada ona wydaną w Gibraltarze koncesję na organizowanie gier losowych. Gert Albers jest członkiem zarządu spółki Digibet.
- 12 Spółka Westdeutsche Lotterie stoi na stanowisku, że oferta spółki Digibet z uwagi na naruszenie niektórych przepisów dotyczących gier losowych jest niezgodna z regułami uczciwej konkurencji. W następstwie powództwa wytoczonego przez spółkę Westdeutsche Lotterie przed Landgericht Köln (sądem krajowym w Kolonii) sąd ten orzeczeniem z dnia 22 października 2009 r. nakazał spółce Digibet i G. Albersowi w szczególności zaniechanie – w obrocie gospodarczym i w celu prowadzenia działalności konkurencyjnej – oferowania lub udostępniania przez Internet osobom przebywającym na terytorium Niemiec gier losowych za stawki pieniężne.
- 13 Oberlandesgericht Köln (wyższy sąd krajowy w Kolonii), do którego spółka Digibet i G. Albers wnieśli środek odwoławczy, oddalił ich skargę i w dniu 3 września 2010 r. potwierdził orzeczenie sądu pierwszej instancji.
- 14 Od tego wyroku owe podmioty wniosły rewizję do sądu odsyłającego, wnosząc o oddalenie w całości pierwotnego powództwa o zaniechanie spółki Westdeutsche Lotterie.
- 15 Bundesgerichtshof uważa, że z uwagi na zmianę stanu prawnego w kraju związkowym Szlezwik-Holsztyn od dnia 1 stycznia 2012 r. nie można wykluczyć, iż skarga rewizyjna może okazać się skuteczna z uwagi na naruszenie ustanowionej w prawie Unii swobody świadczenia usług. Sąd ten przypomina, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału wyjątki i ograniczenia dotyczące uregulowania ograniczającego działalność w zakresie gier losowych podlegają kontroli pod względem spójności w celu stwierdzenia, czy nie powodują one utraty przydatności tych ograniczeń dla realizacji słusznych celów interesu publicznego (zob. wyrok Carmen Media Group, C-46/08, EU:C:2010:505, pkt 106 i nast.). W tym kontekście stan prawny w jednym kraju związkowym odbiegający od stanu prawnego w pozostałych krajach związkowych może prowadzić do tego, że ograniczenia dotyczące dystrybucji

i reklamy gier losowych w Internecie w pozostałych krajach związkowych nie mogą być stosowane z uwagi na naruszenie prawa Unii, w więc nie byłoby podstaw do zakazu organizacji gier losowych online i pośredniczenia w nich.

- 16 Z punktu widzenia tego sądu wydaje się jednak mało współmierne i niezgodne z zasadą proporcjonalności, że pozostałe kraje związkowe już z tego powodu nie mogłyby skorzystać z przyznanego im przez prawo Unii uprawnienia do własnej oceny, czy zachodzi konieczność całkowitego lub częściowego zakazu określonych gier losowych, czy też wystarczające jest ograniczenie takiej działalności i poddanie jej mniej lub bardziej ścisłej kontroli (zob. wyrok Carmen Media Group, EU:C:2010:505, pkt 58), po prostu z tego powodu, że jeden kraj związkowy pragnie wprowadzić inną regulację prawną. W tym względzie sąd odsyłający uściśla, że zgodnie z konstytucją federalną kraj związkowy nie może zostać zmuszony ani przez federację, ani przez inne kraje związkowe do przyjęcia określonego uregulowania w kwestii należącej do kompetencji krajów związkowych.
- 17 W końcu sąd ten zauważa, że w sektorach nieobjętych harmonizacją, takich jak sektor gier losowych, praktyczne skutki braku spójności dla wspólnego rynku spowodowane przez różnice występujące pomiędzy krajami związkowymi państwa federalnego nie mogą różnić się od ewentualnie rozbieżnych uregulowań, które mogą występować pomiędzy mniejszymi i większymi państwami członkowskimi i które należy akceptować w prawie Unii.
- 18 W tych okolicznościach Bundesgerichtshof postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy występuje niespójne ograniczenie działalności sektora gier losowych,

- jeżeli z jednej strony w państwie członkowskim o strukturze federalnej organizacja publicznych gier losowych w Internecie i pośrednictwo w nich są zgodnie z prawem obowiązującym w zdecydowanej większości krajów związkowych zasadniczo zakazane i mogą zostać wyjątkowo dozwolone – bez przysługującego roszczenia – jedynie w odniesieniu do loterii i zakładów sportowych w celu stworzenia odpowiedniej alternatywy do oferty nielegalnych gier losowych oraz zapobieżenia ich rozwojowi i rozprzestrzenianiu się,
- podczas gdy z drugiej strony w jednym z krajów związkowych tego państwa członkowskiego zgodnie z prawem obowiązującym w tym kraju w przypadku spełnienia określonych obiektywnych przesłanek każdemu obywatelowi Unii oraz każdej zrównanej z nim osobie prawnej musi zostać udzielone zezwolenie na dystrybucję zakładów sportowych w Internecie, co w konsekwencji może ograniczyć przydatność obowiązujących w pozostałych krajach związkowych ograniczeń dystrybucji zakładów losowych w Internecie przyjętych dla osiągnięcia uzasadnionych celów dobra publicznego?

2) Czy odpowiedź na pytanie pierwsze zależy od tego, czy odmienny stan prawny w jednym kraju związkowym uchyla lub znacznie narusza przydatność obowiązujących w pozostałych krajach związkowych ograniczeń gier losowych do osiągnięcia realizowanych przez te przepisy uzasadnionych celów dobra publicznego?

3) W razie udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej: czy niespójność ta zostanie usunięta przez to, że kraj związkowy z odmienną regulacją przejmie ograniczenia dotyczące gier losowych obowiązujące w pozostałych krajach związkowych, chociaż dotychczasowe, bardziej korzystne uregulowania dotyczące gier losowych w Internecie będą w tym kraju związkowym obowiązywać nadal w wieloletnim okresie przejściowym z uwagi na udzielone tam już koncesje, ponieważ zezwoleń tych nie można cofnąć lub mogą być one cofnięte jedynie za zapłatą trudnych do poniesienia przez ten kraj związkowy odszkodowań?

- 4) Czy odpowiedź na pytanie trzecie zależy od tego, czy w wieloletnim okresie przejściowym ograniczenia dotyczące gier losowych obowiązujące w pozostałych krajach związkowych utracą swoją przydatność lub też ich przydatność zostanie znacznie ograniczona?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 19 Na wstępie należy stwierdzić, że po wydaniu postanowienia odsyłającego kraj związkowy Szlezwik-Holsztyn przystąpił do GlüStV 2012 i uchylił GlSpielG SH ze skutkiem od dnia 8 lutego 2013 r., przewidując utrzymanie w mocy zezwoleń przyznanych w okresie przejściowym.
- 20 Mając wzgląd na powyższą uwagę, należy uznać, że poprzez swoje pytania, które trzeba rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwia się on uregulowaniu wspólnemu dla większości jednostek federalnych państwa o strukturze federacji, które to uregulowanie co do zasady zakazuje organizowania gier losowych w Internecie i pośredniczenia w nich, podczas gdy w określonym czasie jedna jednostka federalna utrzymywała w mocy łagodniejsze przepisy współistniejące z restryktywnymi przepisami innych jednostek federalnych i gdy rzeczona jednostka federalna wydawała podmiotom, w celu oferowania gier losowych w Internecie, zezwolenia, które pozostawały ważne w okresie przejściowym po uchyleniu tych łagodniejszych przepisów.
- 21 Bezsporne jest, że uregulowanie państwa członkowskiego, takie jak analizowane w postępowaniu głównym, które co do zasady zakazuje reklamy, organizacji i pośrednictwa gier losowych w Internecie, stanowi ograniczenie swobody świadczenia usług zagwarantowanej przez art. 56 TFUE (zob. wyrok Stoß i in., C-316/07, C-358/07 do C-360/07, C-409/07 i C-410/07, EU:C:2010:504, pkt 68 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 22 Należy jednak zbadać, czy ograniczenie takie może zostać dopuszczone na zasadzie odstępstw wyraźnie przewidzianych w art. 51 TFUE i 52 TFUE ze względu na porządek publiczny, bezpieczeństwo publiczne i zdrowie publiczne, mających zastosowanie w dziedzinie swobody świadczenia usług na podstawie art. 62 TFUE, lub uzasadnione zgodnie z orzecznictwem Trybunału nadrzędnymi względami interesu ogólnego (wyroki: Garkalns, C-470/11, EU:C:2012:505, pkt 35; a także Stanleybet International i in., C-186/11 i C-209/11, EU:C:2013:33, pkt 22 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 23 I tak, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału ograniczenia dotyczące działalności w zakresie gier losowych mogą być uzasadnione nadrzędnymi względami interesu ogólnego, takimi jak ochrona konsumentów i przeciwdziałanie oszustwom oraz zachętom względem obywateli do nadmiernych wydatków związanych z grami (wyroki: Garkalns, EU:C:2012:505, pkt 39; a także Stanleybet International i in., EU:C:2013:33, pkt 23 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 24 W tym zakresie Trybunał kilkakrotnie orzekł, że przepisy regulujące gry losowe stanowią część dziedziny, w której pomiędzy państwami członkowskimi istnieją znaczne rozbieżności w zakresie wartości moralnych, religijnych i kulturalnych. W braku harmonizacji na poziomie Unii w tym zakresie, skoro do każdego państwa członkowskiego z osobna należy ocena w tych dziedzinach, według własnej skali wartości, wymogów związanych z ochroną interesów (wyroki: Liga Portuguesa de Futebol Profissional i Bwin International, C-42/07, EU:C:2009:519, pkt 57; a także Stanleybet International i in., EU:C:2013:33, pkt 24 i przytoczone tam orzecznictwo), ustalenie celów, jakie są w rzeczywistości realizowane przez ustawodawstwo krajowe, należy w ramach sprawy, z którą zwrócono się do Trybunału na podstawie art. 267 TFUE, do właściwości sądu odsyłającego (wyroki: Dickinger i Ömer, C-347/09, EU:C:2011:582, pkt 51; a także Stanleybet International i in., EU:C:2013:33, pkt 26).
- 25 W niniejszej sprawie sąd odsyłający nie podnosi kwestii dotyczących uzasadnienia ograniczenia w tym przypadku swobody świadczenia usług.

- 26 Sąd ten zwraca się jednak do Trybunału z pytaniem dotyczącym wymogu, zgodnie z którym ograniczenia ustanawiane przez państwa członkowskie muszą spełniać wynikające z orzecznictwa Trybunału dotyczące ich przesłanki w zakresie proporcjonalności i niedyskryminacji, a w szczególności odnośnie do przesłanki, zgodnie z którą prawo krajowe jest właściwe do zapewnienia realizacji wskazanego celu, tylko jeśli rzeczywiście odzwierciedla ono troskę o realizację tego celu w sposób spójny i systematyczny (zob. wyrok *Stanleybet International i in.*, EU:C:2013:33, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 27 Sąd odsyłający zmierza zatem do ustalenia, czy podważony jest proporcjonalny i spójny charakter całości przepisów ograniczających będących przedmiotem postępowania głównego, zważywszy na istnienie w określonym czasie łagodniejszego ustawodawstwa jednie w państwie związkowym Szlezwiку-Holsztynie.
- 28 Zarówno spółka Digibet, jak i G. Albers oraz rząd maltański podnoszą, że brak spójności przepisów niemieckich będących przedmiotem postępowania głównego można w szczególności wydedukować z analizy pkt 69 i 70 wyroku *Carmen Media Group* (EU:C:2010:505), zgodnie z którymi to punktami władze danego kraju związkowego i władze federalne mają wspólnie wywiązać się z obowiązku ciążącego na Republice Federalnej Niemiec w zakresie nienaruszania art. 56 TFUE w ten sposób, że zobowiązane są w tym celu do skoordynowania wykonywania swoich odpowiednich kompetencji.
- 29 Ponadto odnosząc się do struktury federalnej Republiki Federalnej Niemiec, spółka Digibet, G. Albers oraz rząd maltański powołują pkt 61 wyroku *Winner Wetten* (C-409/06, EU:C:2010:503), zgodnie z którym to punktem niedopuszczalne jest, by przepisy prawa krajowego, nawet rangi konstytucyjnej, naruszały jedność i skuteczność prawa Unii.
- 30 Natomiast spółka *Westdeutsche Lotterie*, rządy niemiecki, belgijski i portugalski oraz Komisja uważają, że pytanie pierwsze wymaga odpowiedzi przeczącej i że w okolicznościach postępowania głównego *GlStV 2012* nie stanowi nieproporcjonalnego ograniczenia swobody świadczenia usług.
- 31 W tym względzie należy przede wszystkim zauważyć szczególny charakter dziedziny gier losowych, w której – inaczej niż w przypadku ustanowienia swobodnej i niezakłóconej konkurencji na tradycyjnym rynku – stosowanie takiej konkurencji na bardzo specyficznym rynku gier losowych, to znaczy między kilkoma podmiotami gospodarczymi, które byłyby uprawnione do urządzania tej samej gry losowej, mogłoby wywołać szkodliwe skutki wynikające z faktu, że prowadziłyby to do rywalizacji pomiędzy podmiotami gospodarczymi w zakresie innowacyjności celem uczynienia ich oferty bardziej atrakcyjną w porównaniu z towarami ich konkurentów i tym samym do zwiększania wydatków konsumentów związanych z grą oraz ryzyka uzależnienia (zob. wyrok *Stanleybet International i in.*, EU:C:2013:33, pkt 45).
- 32 W związku z tym – i z powodów przedstawionych w pkt 24 niniejszego wyroku – w szczególnej dziedzinie, jaką jest organizacja gier losowych, organy krajowe dysponują szerokim zakresem swobodnego uznania w celu określenia wymogów, z jakimi związane są ochrona konsumenta i porządek społeczny, oraz, o ile warunki ustanowione przez orzecznictwo Trybunału są ponadto spełnione, do każdego państwa członkowskiego należy dokonanie oceny, czy w kontekście założonych przez nie zgodnych z prawem celów konieczny jest całkowity lub częściowy zakaz działalności w zakresie gier i zakładów, czy też wyłącznie ograniczenie tej działalności i ustanowienie w tym celu mniej lub bardziej ścisłych zasad kontroli (zob. podobnie wyroki: *Dickinger i Ömer*, EU:C:2011:582, pkt 99; a także *Stanleybet International i in.*, EU:C:2013:33, pkt 44).
- 33 Następnie należy przypomnieć, że gdy przepisy traktatu lub rozporządzenia przyznają państwom członkowskim uprawnienia lub nakładają na nie zobowiązania w celu stosowania prawa Unii, kwestia tego, w jaki sposób wykonywanie tych uprawnień lub zobowiązań może być powierzona przez państwa danym organom wewnętrznym, wynika wyłącznie z poszczególnych systemów konstytucyjnych każdego państwa (wyrok *Horvath*, C-428/07, EU:C:2009:458, pkt 49). Trybunał zresztą orzekł już, że w państwie

takim jak Republika Federalna Niemiec ustawodawca może uznać, iż w interesie wszystkich zainteresowanych osób to do krajów związkowych, a nie do władz federalnych należy przyjęcie pewnych środków prawodawczych (zob. podobnie wyrok Fuchs i Köhler, C-159/10 i C-160/10, EU:C:2011:508, pkt 55).

- 34 W niniejszej sprawie podział kompetencji między krajami związkowymi nie może być zakwestionowany, ponieważ korzysta on z ochrony przyznanej przez art. 4 ust. 2 TUE, zgodnie z którym Unia ma obowiązek poszanowania tożsamości narodowej państw członkowskich nierozdzielnie związanej z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi, w tym w odniesieniu do samorządu regionalnego i lokalnego.
- 35 Ponadto okoliczności niniejszej sprawy różnią się od okoliczności sprawy zakończonej wyrokiem Carmen Media Group (EU:C:2010:505), ponieważ przedmiotem postępowania głównego nie jest stosunek i ewentualny obowiązek koordynacji pionowej między władzami danego kraju związkowego a władzami federalnymi, lecz stosunek horyzontalny między państwami związkowymi korzystającymi z własnych kompetencji prawodawczych w ramach państwa członkowskiego o strukturze federacyjnej.
- 36 Wreszcie, nawet przy założeniu, że istnienie uregulowania kraju związkowego łagodniejszego niż uregulowanie obowiązujące w innych krajach związkowych może ewentualnie szkodzić spójności całego danego uregulowania, należy zauważyć, iż w okolicznościach postępowania głównego takie ewentualne naruszenie spójności było ograniczone pod względem czasowym i terytorialnym do jednego kraju związkowego. Nie można zatem utrzymywać, że stanowiąca odstępstwo sytuacja prawna w jednym kraju związkowym znacząco podważa zdolność obowiązujących w pozostałych krajach związkowych ograniczeń dotyczących gier losowych w celu realizacji słusznych celów interesu publicznego.
- 37 Jak bowiem wynika w szczególności z uwag na piśmie przedstawionych przez rząd niemiecki i spółkę Westdeutsche Lotterie, łagodniejsze uregulowanie w dziedzinie gier losowych przyjęte przez kraj związkowy Szlezwik-Holsztyn pozostało w mocy w okresie od 1 stycznia 2012 r. do 8 lutego 2013 r. Po tej ostatniej dacie ów kraj związkowy stosował bardziej restryktywne normy GlüStV 2012, które obowiązywały już w pozostałych krajach związkowych.
- 38 W tych okolicznościach orzecznictwo przytoczone w pkt 28 i 29 niniejszego wyroku nie może być interpretowane w tym znaczeniu, że piętnaście pozostałych krajów związkowych powinno przyjąć obowiązujący w określonym czasie w jednym kraju związkowym, Szlezwiku-Holsztynie, poziom ochrony konsumentów.
- 39 Wynika stąd, że ograniczenie swobody świadczenia usług ustanowione w będącym przedmiotem postępowania głównego uregulowaniu dotyczącym gier losowych może spełnić wymogi odnośnie do proporcjonalności, takie jak wymogi wynikające z orzecznictwa Trybunału.
- 40 W każdym razie należy przypomnieć, że to na sędzie odsyłającym spoczywa obowiązek sprawdzenia – przy uwzględnieniu wskazówek dostarczonych przez Trybunał – czy ograniczenia nałożone przez dane państwo członkowskie odpowiadają wymogom wynikającym z orzecznictwa Trybunału, gdy chodzi o ich proporcjonalność (zob. wyrok Dickinger i Ömer, EU:C:2011:582, pkt 50).
- 41 Mając na uwadze powyższe rozważania, na pytania prejudycjalne trzeba udzielić odpowiedzi, iż art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu wspólnemu dla większości jednostek federalnych państwa członkowskiego o strukturze federacji, które to uregulowanie co do zasady zakazuje organizowania gier losowych w Internecie i pośredniczenia w nich, podczas gdy jedna jednostka federalna przez określony czas utrzymywała w mocy łagodniejsze przepisy współistniejące z restryktywnymi przepisami innych jednostek federalnych, przy założeniu, że takie uregulowanie może spełniać ustanowione przez orzecznictwo Trybunału wymogi proporcjonalności, co podlega kontroli należącej do sądu odsyłającego.

W przedmiocie kosztów

- 42 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie sprzeciwia się on uregulowaniu wspólnemu dla większości jednostek federalnych państwa członkowskiego o strukturze federacji, które to uregulowanie co do zasady zakazuje organizowania gier losowych w Internecie i pośredniczenia w nich, podczas gdy jedna jednostka federalna przez określony czas utrzymywała w mocy łagodniejsze przepisy współistniejące z restryktywnymi przepisami innych jednostek federalnych, przy założeniu, że takie uregulowanie może spełniać ustanowione przez orzecznictwo Trybunału wymogi proporcjonalności, co podlega kontroli należącej do sądu odsyłającego.

Podpisy